

Η αρχή

Η απόσπασή μου στην Πόλη ήταν μια διέξοδος που άνοιξε στη ζωή μου. Μια πόρτα διαφυγής που είχα απόλυτη ανάγκη. Ξεκίνησε με τα καλύτερα δεδομένα και έκλεισε με ένα πλούτο που δύσκολα θα μπορούσα ακόμα και να τον φανταστώ στο ξεκίνημα αυτής της περιπέτειας.

Γιατί μόνο σαν μια περιπέτεια μπορώ να χαρακτηρίσω την παραμονή μου εκεί. Κι αυτό φάνηκε από την πρώτη στιγμή. Η κοινοποίηση της απόσπασης σήμαινε αυτόματα και κινητοποίηση για την εγκατάστασή μου. Πρώτη κίνηση, προσανατολισμός και εξερεύνηση μέσω διαδικτύου. Ή αλλιώς ατελείωτες ώρες μπροστά στην οθόνη του υπολογιστή σε μια απέλπιδα αρχικά προσπάθεια να κατανοήσω το μέγεθος της πόλης, τις γειτονιές, τις αποστάσεις, τις πιθανές καθημερινές μετακινήσεις μου, την πρόσβαση σε Μέσα Μαζικής Μεταφοράς κι όλα αυτά που αφορούν έναν άνθρωπο που μετακομίζει από μια επαρχιακή πόλη της Ελλάδας σε μια μητροπολιτική του κόσμου. Έχοντας σαν κέντρο το Taksim, χαράζοντας ομόκεντρους κύκλους και διευρύνοντας κάθε τόσο την επιφάνειά τους πάνω στον χάρτη της google πέρασα πολλά από τα καλοκαιρινά απογεύματα του 2009. Νοητές βόλτες αλλά και άπειρα βίντεο και φωτογραφίες πίστευα πως με προετοίμαζαν για την μετοίκησή μου. Μαζί και με όσα βιβλία μπόρεσα να διαβάσω με πεδίο αναφοράς την Κωνσταντινούπολη, εμπλούτισα τις εικονικές παραστάσεις μου.

Κι αφού ο Ιούλιος είχε πια περάσει στο δεύτερο μισό του, μπήκα στη διαδικασία έρευνας σπιτιού. Οι αγγελίες στις μεγάλες εφημερίδες ήταν η εύκολη λύση. Οι τιμές τσουχτερές σε όλο το Beyoğlu, από το Şişli και το Nişantaşı, έως το Çihangir. Οι περισσότερες πολυκατοικίες γερασμένες, με ταλαιπωρημένα από το χρόνο και τους ενοίκους διαμερίσματα. Κι όταν το σπίτι ήταν ανακαινισμένο η τιμή χτυπούσε κόκκινο. Πίστευα πως η ενοικίαση σπιτιού κοντά στο κέντρο θα μου πρόσφερε ασφάλεια και άνεση. Φοβόμουν να απομακρυνθώ, φοβόμουν το άγνωστο. Ξέροντας πως το μεγάλο σχολείο που πιθανά θα δούλευα ήταν εκεί, δεν τολμούσα να επεκτείνω το πεδίο των ερευνών μου. Όμως μια περιοχή, εντυπωσιακά κοντά στο Taksim, είχε σπίτια με μεγάλη διαφορά στο ενοίκιο. Ήταν ποσά που θα μπορούσα να προσεγγίσω.

Έτσι μέσα Αυγούστου βρέθηκα με το λεωφορείο της γραμμής, ξημερώματα, στο Otogar της Πόλης. Κι από εκεί με το servis της εταιρείας νωρίς το πρωί, στο Taksim. Κι ενώ η πόλη ακόμα κοιμόταν, τα αυτοκίνητα του Δήμου καθάριζαν τους δρόμους κι οι κουλουρτζήδες γέμιζαν τα μικρά όμορφα αμαξάκια τους με σιμίτια και ατσμάδες. Με χαρτάκια με τηλέφωνα μεσιτών κι αριθμούς αγγελιών στην τσάντα κι ένα φρέσκο κουλούρι στο χέρι έκανα την πρώτη μου βόλτα πάνω στην πλατεία για να περάσει η ώρα και να ξεκινήσω τα τηλέφωνα και τις επαφές.

Τα τουρκικά μου ανεπαρκή, δυσκόλευαν τις συνεννοήσεις. Το ραντεβού κλείστηκε κι ο μεσίτης ήρθε. Κλασική φιγούρα Τούρκου μεσήλικα, ευγενικός, κοντούλης κι ευκίνητος, δεν θα τον έλεγες και δείγμα κομψότητας. Κάθε προσπάθεια επιμέλειας της εμφάνισής του χανόταν από τα πατημένα παπούτσια του, που μπαινόβγαιναν σαν παντόφλες στα στρουμπουλά πό-

δια του. Συνήθεια των ανθρώπων της ανατολής, που βγάζουν τα παπούτσια τους μπαίνοντας σε κάθε σπίτι. Η ευκολία της παντόφλας αλλά και η εμφάνιση του παπουτσιού επιτυγχάνεται πατώντας τη φτέρνα και καταστρέφοντας τα υποδήματα. Αλλά μπρος στην ευκολία τι είναι τα κάλλη!

Μπήκε μπροστά και πήραμε την κατηφόρα στρίβοντας από την Tarlabasi Bulvarı στην Turan Caddesi. Το γραφείο του ήταν δύο τετράγωνα πιο κάτω. Μπήκαμε για τις πρώτες πληροφορίες. Συμπλήρωσε ένα έντυπο με τα στοιχεία μου, πήρε μια αρμαθιά κλειδιά και βγήκαμε. Από τη στιγμή εκείνη και μετά δε με αποκαλούσε πια με το όνομά μου αλλά κάθε φορά που μου απεύθυνε το λόγο με έλεγε «hocam». Ακόμα και η έκφρασή του προσώπου του είχε αλλάξει. Στην αρχή δεν μπορούσα να το ερμηνεύσω. Κατέληξα πως μάλλον μου έδειχνε έναν ιδιαίτερο σεβασμό. Θα περνούσε πολύς καιρός για να μάθω πως ο μεσίτης άλλαξε συμπεριφορά, όταν άκουσε πως είμαι δασκάλα. Εξ ου και το hocam, το προσωνύμιο όλων των εκπαιδευτικών στη χώρα, που χαίρουν σεβασμού και εκτίμησης μιας άλλης εποχής.

Μου υποσχέθηκε πως θα μου έδειχνε ό,τι καλύτερο είχε και με καθησύχασε για την ασφάλεια της γειτονιάς δείχνοντάς μου τις κάμερες που υπήρχαν σε κάθε γωνιά του δρόμου. Μάλλον διέκρινε μια δυσαρέσκεια ή κι ανησυχία καθώς κάναμε τα πρώτα μας βήματα. Σπίτια μιας άλλης εποχής, κουβαλούσαν αρχοντιά και κιμπαρλίκι αλλά συγχρόνως τόσο αφημένα στη μοίρα τους, τόσο ταλαιπωρημένα. Άλλα σκούρα, μουντά, σχεδόν μαύρα κι άλλα βαμμένα σε έντονα χρώματα, πράσινα, λιλά και ροζ, που έμοιαζε σαν κάποιοι να ήθελαν να τα γελοιοποιήσουν.

Ήταν πρωί ακόμα κι ο κόσμος που κυκλοφορούσε λιγοστός. Ο δρόμος σχεδόν άδειος. Το πρώτο διαμέρισμα δε με ενθουσίασε. Παλιό, σκοτεινό, άβολο. Συνεχίσαμε λίγο ακόμα την κάθοδο και βρεθήκαμε μπροστά σε μια καινούρια οικοδομή. Στον τέταρτο όροφο, μου λέει και παίρνουμε τα ποδαράκια μας γιατί ασανσέρ δεν υπήρχε. Χαρακτηριστική περίπτωση στενού και ψηλού κτιρίου αλλά καινούριου με στοιχεία της αρχιτεκτονικής των παλαιών σπιτιών της Πόλης. Άνοιξε η πόρτα κι η απόφαση είχε ληφθεί πριν δω τίποτε άλλο. Όλη η Πόλη ήταν μπροστά μου μέχρι τον Κεράτιο. Σπίτι φωτεινό, καλοφτιαγμένο, με ανοιχτό ορίζοντα μπροστά του. Ακριβώς απέναντι ο τρούλος του Αγίου Κωνσταντίνου και δίπλα το μεγάλο τζαμί του Yenisehir çarisi. Είχα ξεχάσει τη γειτονιά και τις εικόνες παρακμής που μόλις είχα δει και με είχε αποθαρρύνει. Νομίζω πως δεν σκέφτηκα τίποτε περισσότερο από το ότι αυτό το σπίτι μου άρεσε, μου άρεσε πολύ. Σε μία ώρα είχαμε κάνει το συμβόλαιο για δύο χρόνια ενοικίασης, είχα δώσει το πρώτο ενοίκιο και την εγγύηση και ήμουν έτοιμη να γυρίσω στην Ελλάδα και να μαζέψω τα πράγματα μου για να μετακομίσω στο νέο μου σπίτι.

Ήμουν σχεδόν ενθουσιασμένη, χαρούμενη κι έτοιμη να ξεκινήσω τη νέα μου ζωή στην πόλη των πόλεων, στη Βασιλίδα και Βασιλεύουσα. Μετρούσα πια τις μέρες και μοιραζόμουν με γνωστούς και φίλους τη χαρά μου. Μια χαρά που κόπηκε απότομα με δύο τηλεφωνήματα. Ήταν στην αρχή ο Χρήστος, ο συνάδελφος που είχε ήδη κλείσει ένα χρόνο αποσπασμένος στην Πόλη. Τα νέα μου δεν του άρεσαν καθόλου και δε συμμερίστηκε στο ελάχιστο τη χαρά μου.

Η ΠΟΛΗ ΟΠΩΣ ΤΗΝ ΚΡΑΤΗΣΑ ΜΕΣΑ ΜΟΥ

Τα σοκάκια του Ταρλάμπασι.

– Να αλλάξεις γειτονιά, ΑΜΕΣΩΣ! Ήταν η φράση που χτύπησε σαν σφυρί στα μηνίγγια μου.

Νομίζω πως δεν άκουσα όσα εξακολούθησε να λέει. Μιλούσε για τη γειτονιά, για κινδύνους, για κατοίκους, για αστυνομία, για βρομιά, για...για... Ψέλλισα κάτι σαν «δεν μπορώ, έκανα συμβόλαιο» και νομίζω πως το τηλεφώνημα τελείωσε με τον Χρήστο να επαναλαμβάνει την αρχική του φράση.

Είχα παγώσει, δεν καταλάβαινα τι γινόταν. Αφησα λίγα λεπτά να περάσουν για να βρω τον εαυτό μου και πήρα τη Γλυκερία, που κι αυτή είχε κάποια χρόνια στην Πόλη. Νομίζω πως απλά άλλαξε η φωνή κι οι λέξεις. Το νόημα ήταν το ίδιο. «Να φύγεις από εκεί, να βρεις αλλού σπίτι, δε ζει κανένας μας εκεί, πού το βρήκες». Και πρόσθετε: «Γιατί δε με ρώτησες; Γιατί έκανες του κεφαλιού σου; Τώρα τι θα κάνεις;»

Οι επόμενες μέρες κύλησαν με έναν ωραιότατο έρπη στα χείλη και τη χαρά σπασμένη σε χίλια κομμάτια. Κάποια στιγμή το πήρα απόφαση! Αυτό το σπίτι διάλεξα, εκεί θα μείνω. Κι αν είναι τόσο χάλια η γειτονιά, κι αν τα πράγματα είναι τόσο δύσκολα, θα πηγαίνω και θα φεύγω με ταξί. Δε θα πεθάνω από τη στενοχώρια μου για κάτι που πιθανόν και ίσως και εάν συμβεί.

Τέλος Αυγούστου κατέβηκα και πάλι την Turan και μπήκα στο σπίτι που έμελλε να με φιλοξενήσει τα επόμενα τρία χρόνια. Στην Turan του Tarlabasi που δεν κοιμάται ποτέ, που είναι ο δρόμος με κίνηση κεντρικής οδού μεγάλης πόλης, που βρίσκεις 24 ώρες το 24ωρο ό,τι ποθεί η ψυχή σου, που τη διαβαίνουν όλες οι φιλές του κόσμου, που έχει τους δικούς της κώδικες και συμπεριφορές, που έγινε ο δρόμος που ανέβηκα και κατέβηκα χιλιάδες φορές και δε φοβήθηκα ποτέ να τη δια-

σχίσω. Στην Turan έμεινα όλα τα χρόνια και δεν άλλαξα ούτε σπίτι ούτε γειτονιά. Γιατί αν τον πρώτο καιρό έβγαιναν και με κοίταζαν από τα καφενεία σχολιάζοντας ποιος ξέρει τι μεταξύ τους, σε λίγους μήνες με νοιάζονταν και με φρόντιζαν, με βοηθούσαν και με προστάτευαν.

Το Tarlabaşı, που θεωρείτε μια πληγή στην καρδιά της μεγάλης κι όμορφης Πόλης, είχε το δικό του χαρακτήρα και τη δική του μοναδική ατμόσφαιρα. Εδώ κάποτε, σ' αυτήν την πλαγιά του Πέρα, που ξεκινά από την κορυφή του λόφου, λίγο πιο κάτω από την Istiklal και φτάνει μέχρι τους πρόποδες του Kurtuluş, στα φημισμένα Τατάβλα των Ρωμιών, από την Αγία Τριάδα του Taksim μέχρι την Ευαγγελίστρια του Dolapdere, είχαν τα σπίτια τους οι μικροέμποροι και μικροεπαγγελματίες της Ρωμαϊκής Κοινότητας, ακουγόταν ελληνικά στα μπαλκόνια και στα σοκάκια. Τα Σεπτεμβριανά του '55 και οι απελάσεις του '64 χτύπησαν την περιοχή θανάσιμα. Ήταν η αιτία κι η αφορμή της ερήμωσης και της εγκατάλειψης. Τα σπίτια τους μένουν, αν και πληγωμένα, όρθια παρά την δική τους απουσία, με ακόμα ζωντανά τα σημάδια των πρώτων ενοίκων τους. Οι δεκαετίες που πέρασαν μπορεί να τα μουντζούρωσαν, όμως δεν τα έσβησαν.

Τώρα καινούριοι κάτοικοι, φερμένοι από άλλους τόπους, έδιναν ζωή στη γειτονιά με τους γάμους που γέμιζαν τα σταυροδρόμια μουσικές και χορούς, με τις γυναίκες με τα πολύχρωμα φουστάνια που έφτιαχναν τα ζεστά βράδια βουνά με τις φλούδες από τους ηλιόσπορους που έτρωγαν μπροστά στις πόρτες των σπιτιών τους. Με τα παιδιά κάθε σαββατοκύριακο που έπαιζαν στη μέση του δρόμου, και φώναζαν και γελούσαν κι οι φωνές τους αντηχούσαν παντού. Με το σιμιτσή που φώναζε κάθε πρωί «Sıcak simit, sıcak» και τα καλάθια που ανεβοκατέ-

ΜΑΡΙΑ ΔΗΜΟΥ

βαιναν από τα παράθυρα με τα ψώνια από τον μπακάλη. Με το στολισμένο μπουλούκι που ανέβαινε κάθε Κυριακή μεσημέρι για την καθιερωμένη βόλτα στην πλατεία και στην Μεγάλη οδό του Πέραν και με το απλωμένο μαλλί από τα κουρεμένα πρόβατα σε τaráτσες και μπαλκόνια κάθε καλοκαίρι. Με το κάλεσμα για προσευχή τη μια από τον μουεζίνη του τζαμιού και την άλλη από την καμπάνα του Αγίου Κωνσταντίνου, την εκκλησία της συνοικίας. Αλλά και με το κυνηγητό μέσα στα στενά και πάνω στις στέγες των μικρών φτωχοδιαβόλων, που κρύβονταν στα ερειπωμένα σπίτια. Με τις τραβεστί που έκαναν πιάτσα στις σκοτεινές γωνιές των παρασόκακων, με τους μετανάστες από κάθε σημείο της γης που έψαχναν στην παρανομία μια καλύτερη τύχη σε έναν κόσμο που ακουμπούσε στη Δύση και με τις περίεργες συναλλαγές σε ανύποπτες στιγμές.

Ο Άγιος Κωνσταντίνος, όπως φαινόταν από το σπίτι μου.

Η ΠΟΛΗ ΟΠΩΣ ΤΗΝ ΚΡΑΤΗΣΑ ΜΕΣΑ ΜΟΥ

Αγάπησα την Turan του Tarlabasi κι ας μην ήταν ούτε κοσμική ούτε και κόσμια. Μου έδειξε όμως μια άλλη πλευρά της Πόλης και μου έμαθε πολλά για τους ανθρώπους που ζούσαν σ' αυτήν. Τη σεβάστηκα και με σεβάστηκε. Με φιλοξένησε και με φίλεψε γεύσεις κι αρώματα, ακούσματα και εικόνες. Μόνο που κι αυτή η εικόνα, αυτός ο κόσμος, για άλλη μια φορά χάνεται. Τα σχέδια ανάπλασης που ξεκίνησαν λίγο πριν αφήσω το σπίτι μου κι επιστρέψω στην Ελλάδα προχωρούν με ταχύτατους ρυθμούς και «καθαρίζουν» όσα η τουριστική και κτηματομεσιτική πολιτική θεωρεί περιττά και αταίριαστα με τα σχέδια της.